

JAN NILSSON

HEMSKHETER I LUR OCH PÅ HEDE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I TANUMS HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

10 KNIVSKÄRNING TILL DÖDS PÅ HEDE
BEGÅNGET: 1856-10-07
GÄRNINGSMAN: SOLDATEN EMANUEL HWARBERG

Utdrag ur domboken från Bullarens Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Lur och på Hede" som gavs ut 2015 av Tanums Hembygdsförening. Boken sljs av föreningen.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

10 KNIVSKÄRNING TILL DÖDS PÅ HEDE

BEGÅNGET: 1856-10-07
GÄRNINGSMAN: SOLDATEN EMANUEL HWARBERG

v278501.b3430.s669

År 1857 den 17 Januari förrättades Urtima Ting å vanliga Tingsstället i Hede af undertecknad t f Domhafvande, dervid biträdd af följande Tanums Härads nämndemän:

Häradsdomaren Hans Hansson i Hallind,
Tobias Andersson i Hwitevall,
Gustaf Olsson i Ljungby,
Olaus Swensson i Greby,
Per Hansson i Backa,
Olof Andersson i Sifverbo,
Sven Gudesson i Stora Ryk,
Pål Olsson i Östra Ejde

Urtima tinget utlystes och tingsfrid påbjöds.

No 1

Uti skrifvelse, som den 27 i sistlidne december månad Rättens Ordförande tillhandakommit, har Kronolänsman E J A Strömberg anmält, det han den 25 i samma inmanat i häkte Soldaten Emanuel Hwarberg, hwilken skall den 7 nästförutgångne October å här warande Tingsställe med knif sårat numera aflidne hemmansegaren Carl Magnus Persson i Westra Ryland; Hwarjemte Strömberg anhållit, att ransakning derom måtte af HäradsRätten företagas.

Ordföranden har till en sådan ransakning utsatt denna dag samt, medelst särskilda skrivelser, anmodat dels Kronolänsmanen Strömberg att dertill kalla de personer hwilka borde i målet höras, dels ock wederbörande Befäl att utse Compagnie Ombud, som ägde öfvervara ransakningen.

Detta mål låter Häradsrätten nu förekomma, hwarvid, i närvaro af Åklagaren, tilltalade Hwarberg inställes från häradshäktet härstädes, och anmäler sig fouriren J Hammarlöf såsom Compagnie Ombud på grund af företedt skriftligt uppdrag, äfvensom i egenskap af Målsägande äro tillstädes aflidne Carl Magnus Perssons bröder Andreas Persson, Michael Persson, Otto Isak Persson och Andreas Bernhard Persson, alla från hemmanet Ryland.

Åklagaren företer angående den tilltalade ett så lydande prestbevis: Blom

I öfrigt uppgifva tilltalade Hwarberg angående sina hufvudsakligaste lefnadsöden, att han är född i äktenskap emellan Mattis Persson och Anna Rasmusdotter, af hwilka den förre numera är afliden: att den tilltalade hos dessa sina föräldrar, hwilka innehaft torp någon tid under hemmanet Lurshogen och sedermera under hemmanet Risängen af Wette härad, vistats hemma till uppnådd ålder af 16 till 17 år, då den tilltalade trädde i tjenst hos hemmansegaren Olof Andersson i Buar af detta härad: att den tilltalade sedermera innehaft årstjenst hos flere husbönder inom denna ort, intill dess han år 1844 blifvit antagen till Soldat wid Kungl Bohus Läns Regemente, samt att den tilltalade, som är gift och i sitt äktenskap har barn, blifvit, på sätt det företedda prestbetyget innehåller, straffats för snatteri, men i öfrigt icke gjort sig skyldig till brott.

Af Målsägarna förmåler Andreas Persson, att, den 7 October nästlidet år, hwilken dag allmänt Ting med Tanums och Bularens Härad tagit sin början, vid hvilken Andreas Persson äfvensom brodern Carl Magnus Persson härstädes befunnit sig. En mängd personer woro där, såsom vanligt, å stället samlar ej mindre af nämnda anledning än äfven för handel med hvarjehanda waror, och anträffade Andreas Persson, klockan emellan 10 och 11 på aftonen, Carl Magnus Persson å allmänna landsvägen utanför det boningshus som äges af Enkan Hedvig Bohlin samt hennes son Clemens Bohlin och hwarest dessa utöfva gästgifveri. Carl Magnus Persson fattade då Andreas Persson vid handen; och warseblef derwid att blod rann från hans ansigte, hwilket Andreas Persson till en början trodden wara sådan blödnings, som stundom utan yttre orsak genom näsan uttömmes. Efter närmare beskådande, ? ?, Andreas Persson, att brodern fanns behäftad med ett svårt sår å wnstra kinden; och uppgaf derom, att detsamm blifvit honom åbragt af den tilltalade; som då likwäl ej fanns i närheten. Carl Magnus Persson fördes härefter in uti boningshuset, där blodet aftvättades honom och såret förbands, samt under samma natt till staden Stömstad, hwarest han någon tid åtnjutit läkarvård och sålunda återställdes.

Andreas Persson uppgifver tillika, att det stygn eller hugg, hvaraf Carl Magnus Persson träffades, skedt med den våldsamhet, att utom det sår som tillskyndades honom sträckande sig öfwer hela ansigtet, icke allenast hans påhafda hatt, utan äfven i kragen af rocken och vesten blifwit sönderskurna.

Widare företer Andreas Persson dessa bevis:

a/ Lom

b/ Stom

Det upplyses, att Carl Magnus Persson sedermera den 30 sistlidne November med döden aflidit; och har jemväl af wederbörande Läkare skett besigtning å hans döda kropp, dock har enligt hwad som uppgifves af Åklagaren, som wid besigtningenstillfället warit tillstädes, hwilken icke stått i samband ned den kroppsskada som hvid åtalade tillfälle åbragts Carl Magnus Persson.

Hörd öfwer åtalet förnekar tilltalade Hwarberg i allo att hafwa gjort sig skyldig till den förbrytelse honom till last föres. Han medgifwer väl att hafwa den 7 sistlidne October uppehållit sig här wid Hede, äfwensom att han uti Krogrummet inom förutnämnda Gästgifveribyggnad sammanwarit med Carl Magnus Persson i lifstiden; men detta skedde tidigt på e m, och aflägsnade sig den tilltalade sedermera, efter det mörkret inbrutit, från stället, utan att hafva vidare anträffat Carl Magnus Persson. Den tilltalade vistades under sin närvaro oafbrutet inne i Krogrummet, och fortsatte, sedan han lemnat detsamma, sin wandring utan uppehåll och utan att hafwa inlåtit sig i samtal med någon annan; följande dervid allmänna landsvägen, som leder söderut. Af den tilltalade förnekas jemväl, det han vid tillfället innehafte knif eller annat skärande verktyg.

Af Målsägandena anmärka hållften, att den tilltalade tillbragt natten efter nyssnämnda dag uti torpet Myren under hemmant Ryland, hwilket är beläget norr eller nordwest här från Hede. Detta medgifves äfwen af den tilltalade med förklaring, att han under sin wandring fattat beslut att der söka nattläger samt därför afwikit från den väg han dittills följt. Den tilltalade hade nemligen under vistelsen här å Hede af en kringvandrande dalkarl tillhandlat sig ett wäggur; och enär detta under hans wandring tillfälligtvis lades till sidan af vägen samt därför icke kunde, under det mörker, som war rådande af honom igenfinnas, föranledde detta den tilltalade att öfwer natten qvarstanna i grannskapet. Han begaf sig påföljande morgon genast till stället samt återfann då jemväl wägguret.

Åklagaren påkallar witnesförhör med Anders Mattisson under Skageröd, Anders Andersson Fast under Kålstad, drängen Andreas Granat i Gerum, Fredrik Hofström i Gråkasen under Gurseröd, Hemmansägaren David Bohlin i Säm, Drängen Carolus Olsson i Hogar och Kronorättaren Gabriel Hofström under Norr Ek, hwilka alla finnas närvarande. Emot Anders Andersson Fast anför likwäl den tilltalade det jäf, att denna är gift med den tilltalades fadersyster; och enär nämnde svågerlagsförhållande af Anders Andersson Fast vitsordas, förklarar Häradsrätten hans egenskap af vitne icke kunna emot 17 Cap 7 § RB tillstödjas.

Med öfriga till vitnen åberopade personer kan jäf icke utrönas eller anföras af den tilltalade; ? ?, än att han emotförbehåller sig öppen jäfsrätt; och de aftages därför ed, om hwars helgd witnen erinras samt derefter berätta, hwart och ett hördt i frånvaro af de efterföljande:

1o/ Anders Mattisson: Wt befann sig den 7 sistlidne October här i Hede och warseblef att hurusom på aftonen, sedan mörkret inbrutit, tilltalad Hwarberg utanför Enkan Hedwig Bohlins och Clemens Bohlins boningshus kom i handgemäng med Olof Hansson under Präst Säm, hwilken sedanre af den tilltalade två gånger fälldes till marken. Den tilltalade hördes derefter yttra sin afsigt att inne i boningshuset hämta ett honom tillhörigt wäggur; och befanns han jemväl en kort stund derefter innehafva detsamma. Emellertid kommo Carl Magnus Persson och en annan person, den wt icke igenkände, gående i hwarandras sällskap; och såg wt, hurusom den förre störtade emot Hwarberg, hwilken under det handgemäng som derefter uppkom, lyftade och svängde det wäggur han medförde, så att slagverket hördes klinga, Flera personer kommo likwäl emellan wt samt Carl Magnus Persson och den tilltalade, så att wt icke kunde urskilja hwad med dessa sistnämnda vidare tilldrog sig. Sedan någon stund förflutet framträdde likwäl Carl Magnus Persson och hördes han dervid utropa, såsom orden föllo: "ja Gu' fick jag piltar"; hwarefter Carl Magnus Persson i hukande ställning begof sig till det närbelägna boningshuset. Wt såg likwäl icke från den plats der det befann sig att Carl Magnus Persson war blodig i ansigtet, eller att under det handgemäng som föreföll emellan honom och den tilltalade, knif eller dylikt verktyg af den sednare innehades. Hörd öfwer wittnesmålet, medgifwer väl den tilltalade att hafva med bemälda Olof Hansson warit i handgemäng, men bestrider fortfarande det han vid tillfället med Carl Magnus Persson sammanträffat.

2o/ Andreas Granat: Wt, som uppehöll sig inne uti det af Clemens Bohlin bebodda rum, sammnträffade ifrågavarande afton der uti med tilltalade Hwarberg. När witnet sedermera i sällskap med en annan person trädde ut ur boningshuset, befann sig der utanför Carl Magnus Persson, hwilken kallade wt till sig. Wt warseblef då, att den sistnämnda befanns sårad och blodig i ansigtet och uppgaf han sig hafwa blifvit med knif skuren af tilltalade Hwarberg.

3o/ Fredrik Hofström: Medan wt omförmälda afton befann sig inne i Krogrummet, såg wt flera gånger tilltalade Hwarberg uti boningshuset inkomma och åter utgå, hwarwid han medförde ett större wäggur, försedt med slagwerk. Sedermera förnam wt ute å allmänna vägen tvist och oljud samt ?, genom de ord som föllo, att tilltalade Hwarberg kommit i oenighet md Olof Hansson i Prest Säm. Wt begaf sig jemväl ut å vägan, men förklarar, att witnet der icke warseblifvit numera af lidne Carl Magnus Persson, och såg ej eller wt, att den tilltalade wid tillfället innehade knif eller annat dylikt verktyg.

4o/ David Bohlin: Wt har uppfattat dess berättelse i följande skrift: Tom

Det skulle i anledning häraf antecknas, att nära intill allmänna landsvägen, som framlöper i norr och söder, är belägen manbyggnaden till det hemman som gemensamt äges af Enkan Hedwig Bohlin och hennes son Clemens Bohlin; att å andra sidan eller wester om landsvägen nedan en mindre sluttning wid uppförda några hemmanets uthus, bland hwilka jemväl äro omförmälda wagnsbod och wedbod, samt att emellan dessa sistnämnda och allmänna vägen befinnas en öppen plan af ringa widd; Och äro Tingshuset med dess inhägnade gård samt ett der uppfördt uthus belägen på ett afstånd af två till tre hundra alnar från nyssomförmälda byggnader.

Muntligen tillägga wt, att då wt jemte Carl Magnus Persson i lifstiden sammanträffat med den tilltalade samt wt Fredrik Hofström, Carl Magnus Persson blifwit skjuten till sidan af vägen. Något att emellan honom eller wt och de två öfrige wexlades härwid icke och såg wt hwarken den tilltalade eller Hofström innhafwa kniv eller annat wapen. När wt sednare åter sammanträffade med Carl Magnus Persson, bemärkte wt, att blod ymnigt flödade från dennes ansigte och befanns han å wenstra

sidan deraf behäftad med ett skuret sår, sträckande sig från hårfästet nedom hakan. Wt bekräftar tillika, att sedan wt blifwit på förutnämnda sätt sklid från Carl Magnus Persson, endast den tilltalade och Fredrik Hofström varit honom så nära, att de eller någon af dem kunnat tillskynda Carl Magnus Persson nämnda sår. Det omwittnade tilldrog sig, såsom wt anser, klockan mellan 8 och 1/2 till 9 på aftonen, och begaf sig Carl Magnus Persson derefter in uti wt:s moder Enkan Hedwig Bohlins bostad, der nödig wård egnades honom.

Tilltalade Hwarberg förnekar att hafwa mött eller sammanträffat med wt, på sätt detta uppgifvits, och då, i anledning af witnets berättelse, Fredrik Hofström ånyo höres, bestrider denne att hafwa, på sätt witnet berättar, åtföljt eller gått i sällskap med den tilltalade. Deremot förmäler Fredrik Hofström, att medan han befunnit sig ute å allmänna vägen, wt närmat sig honom samt tillsport Fredrik Hofström af hwad anledning han hade sårat Carl Magnus Persson.

Wt David Bohlin witsordar jemwäl att hafwa till Fredrik Hofström framställt en dylik fråga; Tilläggande härwid, att sedan Carl Magnus Persson blifwit sårad, den tilltalade hastigt försvunnit ur åsynen.

5o/ Carolus Olsson: Wt, som kom gående uppifrån manbyggnaden, warseblef derwid hurusom Carl Magnus Persson och den tilltalade stodo bredvid hwarandra nära intill förutnämnda wedbod; och hörde Carl Magnus Persson utropa: "Åhja mej bror David, nu skar han mig"; hwaruppå den tilltalade springande aflägsnade sig. Wt sammanträffade genast derefter med Carl Magnus Persson, hwilken då befanns svårt sårad i ansigtet; och intygar wt, att å den plats der den tilltalade och Carl Magnus Persson befunnit sig, icke någon annan varit så nära att han kunnat tillfoga Carl Magnus Persson nämnda sår. Wt såg icke den tilltalade medhafva knif eller annat wapen, men wäl, att han höll i handen något föremål, hwilket så vidt wt i mörkret kunde urskilja, varit ett wäggur.

Under fortsatt förnekande det han med Carl Magnus Persson sammanträffat, bestrider jemwäl den tilltalade att hafwa, på sätt wt berättat, sprungit eller tagit till flykten.

Regementsombudet will hafwa framställa till wt den fråga, huruwida wt, uti den person som sprungit bestämt igenkännt tilltalade Hwarberg hwilket wt ytterligare bekräftar.

6o/ Gabriel Hofström: Aftonen den 7 sistlidne October uppehöll sig jemwäl wt inom det boningshus härledes som äges af Enkan Hedwig Bohlin samt Clemens Bohlin; och begaf sig wt derifrån ?? byggnaden för att tillse ett hästskulptur tillhörigt en person, i hwars sällskap wt färdats hit till stället. Wt warseblef då hurusom tilltalade Hwarberg kommit i handgemäng med Olof Hansson i Prest Säm, hwilken redan af honom fälldes till marken; och tillsade Hwarberg härwid wt att ej bry sig om hwad sålunda förföll. Wt förfogade sig sedan mera åter upp å manbyggnaden, men bemärkte derwid skymtande, eller swisha i luften, af något hwitt föremål, hwilket wt fann wara taflan af ett wäggur som innehades af Hwarberg och hwilket denne swängde emot en annan mansperson. Detta föranledde wt att gifwa närmare akt å hwad som tilldrog sig; och urskilde då wt, att den tilltalade och numera aflidne Carl Magnus Persson, å den plats som befinnes mellan allmänna landsvägen samt uthusbyggnaderna woro i handgemäng, derunder förut afhörd wittne Fredrik Hofström af Hwarberg stöttes omkull. Sedan detta handgemäng en kort stund fortfarit, åtskiljdes Hwarberg och Carl Magnus Persson, hwarvid den förstnämnde hastigt försvann ur åsynen. Carl Magnus Persson hördes åter utropa namnet David; och urskiljde wt omedelbart derefter, att blod af honom ymningt flödade. Han begaf sig derefter upp emot manbyggnaden samt anträffade nära intill densamma brodern Andreas, hwilken tillsporde Carl Magnus Persson huruwida denne war besvärad af näsblod; och då wt efter en kort stund inne i boningshuset kom tillsammans med Carl Magnus Persson, såg wt, att denne war behäftad med ett svårt sår i ansigtet. Under det handgemäng som emellan Carl Magnus Persson och den tilltalade föreföll och intill dess den förre med brodern sammanträffade, befann sig icke eller någon annan person i Carl Magnus Perssons närhet, af hwilken såret kommit honom tillskyndad; dock bemärkte icke wt att den tilltalade vid tillfället innehade knif eller annat wapen.

Wt tillägger, att då Carl Magnus Persson, innan han med den tilltalade kom i handgemäng, begaf sig ut från boningshuset, wt, som wid honom befunnit sig i samma rum, följt nära efter Carl Magnus Persson, så att de nästan samtidigt utgått genom två dörrar; och iakttog wt, att Carl Magnus Persson då war fullkomligt oskadad.

Witnemålen upprepade, erkännas af witnen, som fordra ersättning för inställelsen wid Tinget, det då haft, Gabriel Hofström 1 mil, Anders Mattisson och Fredrik Hofström 3/4 mil, Andreas Granat 1/2 mil, David Bohlin 3/8 mil samt Carolus Olsson 1/4 mil.

Härefter påkallar Åklagaren witesförhör med Olof Andreasson i Myren under Ryland, hwilken under tiden tillstädeskommit. Ojäfvig lemnad och befunnen, aflägger derför denna ed, om hwars helgd wt påminnes samt derefter berättar: att natten efter den dag då sistlidet års Höste Ting började, såsom wt anser klockan emellan 1 och 2, tilltalade Hwarberg infunnit sig wid wt:s bostad samt begärt att erhålla herberge öfwer natten. Detta bewiljades af wt och den tilltalade inläts derför; hwarwid wt som upptände ljus, icke i hans skick eller utseende bemärkte något annat owanligt, än att den tilltalade befanns något rörd af starka drycker. Han syntes jemwäl lindrigt illamående samt klagade sjelf deröfver, att, såsom orden föllo, "hertat wille spricka". Wt tillsporde den tilltalade huruwida han varit i slagsmål, dertill den tilltalade förklarade, att han "kåblat något med Olle i Klockaregården", eller förbemäde Olof Hansson; dock hade de icke varit i handgemäng.

Den tilltalade uppgaf jemwäl, att han under sin wandring förlorat ett wäggur, hwilket han här å Hede tillhandlat sig. Detta wäggur återfanns påföljande dag af den tilltalade samt förewisades wt som iakttog, att såwäl taflan som urets öfrige delar woro hela och oskadade.

Upprepadt och erkändt af wt, som till Tingsstället haft 1/8 mil och för dess inställelse fordrar ersättning.

För Häradsrätten förewisas hatt jemte rock och west, som uppgifves hafwa varit Carl Magnus Persson i lifstiden tillhöriga och af honom wid åtalade tillfälle begagnade. Af hatten finnas såwäl brättet som någon del af kullen å ena sidan genom-

skuren samt jemväl kragen af rocken och westen på enahanda sätt, men i mindre men skadade. Af hattens genomskärning kan emellertid skönjas, att mer än wanligt skarpt verktyg derwid varit begagnadt; och uppskattas skadan å ifrågavarande persedlar af Nämnden till 2 Rdr 32 sh banco.

Åklagaren förmäler sig äga tillgång till flera witnen, för hwilkas hörande han söker uppskof med målet; I anledning hwaraf och då Häradsrätten jemväl anser nödigt, att protokoll rörande den å Carl Magnus Perssons döda kropp verkställda läkarbesigtning samt derå grundadt embetsbetyg warde företedda, målet utställes att åter förekomma å 4de rättegångsdagen af nästinstundande allmänna Winterting inom Tingslaget, eller den 6 nästkommande Februari; Börande då Åkl hafwa inkallat de flera witnen han har att tillgå, äfwensom Målsägarna åligger att å nämnda dag infinna sig, så widt de vidare wilja warde i målet hörda.

v278501.b3440.s671

No 1 Blom

Soldaten vid Tanums Compagnie No 38 Emanuel Hwarberg på Kärret under Hwarlös i Tanums socken, häktad och tilltalad för bruk af lifsfarligt vapen, är född den 3 september 1823 (tjugotre) i Tjernö församling, har hjälplig Christendomskunskap, har haft obehindradt tillträde till Herrans heliga Nattvard, den han senast begick i Augusti förl år. Mig weterligen har han här inom Pastoratet icke varit för brott anklagad, men enligt hwad hans befäl anmältdt, har han under tjenstgöring å Carlstens fästning blifvit straffad för snatteri.

Tanums Prestgård den 16 Januari 1857

P E Ericsson

p.l.

v278501.b3460.s675

a/ Lom

Att Hemmansegaren Carl Magnus Persson från Westra Ryland i Tanums socken, blifvit att ett ägghwasst instrument tillfogad ett sår å venstra sidan af ansigtet, börjande 2ne tum till wenster ofvan om ögat, sträckande sig straxt utanför ögonvinkeln längs hela kinden och slutar ett tum under hakan, nämnda sår hadde kunnat blifvit farligt för lifvet såvida icke Läkarehjelp hade mellankommit, men numera har det qvarstannadt ett ärr, som är vanställande för ansigtet, intygas på förut aflagd Embetsed och så sant mig Gud hjelpe till Lif och Själ.

Hede den 25 November 1856.

J A Drougge

Provincial Läkare

v278501.b3470.s677

b/ Stom

Under den Tid som C M Persson i Wästra Ryland från Tanum socken har varit här i Strömstad Under Läkare Wård i afseende på de Blesyer som hade blifvit honom tilldelat i Ansektet Så har åfwan Nämnde C M Persson Logerat hos mig.

Undertecknadt samt århålit DagsTraktamenter från den 8de Oktober och till den 29de i Samma Mån hvilket gör 21 dag a 1 Rdr Rmt för dagen

Summan Rdr Rmt 21.-

Strömstad den 29de Oktober 1856

H J Hansson

v278501.b3500.s683

No 1 Tom

Wittnesberättelse

? straxt efter skymningen å första rättegångsdagen af sistlet Höste Ting, kom jag i sällskap med nu aflidne Carl Persson i Ryland, gående från min mor Hedvig Bohlins här på Hede warande Wagnbod och fortsatte något bredvid honom några famnar eller till midt för Wedboden, där wi möttes af 2ne personer, nemligen Soldaten Wahlberg och Fredrik Hofström, hwilka båda gingo emellan oss och togo Carl Persson afsides på vägen. Då jag fortsatte min gång närmare upp till Manbyggnaden. Straxt derpå ropade Carl Persson "jag fick den ?" Carl Persson war, då jag frånskiljdes honom icke på något sätt skadad, men då jag åter fick se honom war han blodig i ansiktet. Händelsen tilldrog sig å stora Landsvägen. hwilken af de 2ne omnända som föröfvade våldet kan jag ej säga, men ingen annan person war när honom.

Säm den 17 Januari 1857.

D Bohlin

Dombok
för
Tanums och Bullarens Winter Ting
1857

v278501.b40.s3

År 1857 den 3 och följande dagar förrättades Lagtima Winder Ting vid Tanums och Bullarens Härader å vanliga Tingsstället Hede, af undertecknad Cancellist i Kongl Majts Justitie Revisions Expedition, vice Häradshöfding och t f Domhufvande, dervid biträdd af följande Nämndemän:

Inom Tanums Härad
Häradsdomaren Hans Hansson i Hallind
Gustaf Olsson i Ljungby
Olof Andersson i Sifverbo
Sven Gudesson i Stora Ryk
pål Olsson i Östra Ejde
Hannibal Waldemar Lind i Långåker
Alexander Larsson i Sör Ek

Inom Bullarens Härad
Häradsdomaren Hans Nilsson i Skackestad
Hans Persson i Sölgård
Anders Andersson d y i Sör Nafverstad
Andreas Olsson o Koxeröd
Andres Jönsson i Fredsland
Olaus Jonsson i Swenungseröd
Anders Christensson i Esplunden
Axel Olsson i Östra Elgeland
Per Nilsson Lindgren i Westeröd

Efter Gudstjenst, som i Tanums församlings kyrka förrättades af vice Pastoren C L L Larsson samt bevistades af Domhufvanden och Nämnderna, sammanträdde Härads Rätten å Tingsstället Klockan 12 på dagen; Och upplästes Kongl Majts och Rikets Höglofl Götha HofRätts den 8 December sistlidet år för undertecknad utgifne förordnande att under tjentledighet som blifvit beviljad Herr Häradshöfding och Riddaren af Kongl Majts Wasa Orden J Bååth från början af innevarande år intill dess årets Winter Ting i den honom Nådigast anförtrodde Domsaga hunne afslutas, förvalta Domareenbetet i Tanums och Bullarens Härader jemväl hwad bträffar handläggning af skriftesärenden; Hware efter Tinget utlystes och Tingsfrid påbjöds, äfvensom uppläsande skedde af de lagrum och författningsstadganden, hwilka å Winter Tingen böra Allmänheten kungöras.

...

v278501.b1010.s195

1857 den 6 februari

No 63

Jemlikt beslut antecknade under No 1 i Protokollet, vid Urtima Ting wid Tanums Härad den 17 i sistliden månad, låter Häradsrätten nu åter förekomma anhängiga målet angående Soldaten Emanuel Hwarberg under Hwarlös, af Kronolänsman E J A Strömberg ställd under tilltal för såromål och begagnande af lifsfarligt vapen.

I närvarao af Åkl inställes härwid den tilltalade från häradshäktet, och infinna sig derjemte dels målsägare Andreas Persson, Michael Persson, Otto Isak Persson och Anders Bernhard Persson i Ryland, dels fouriren J Hammarlöf, i egenskap af Compagnie Ombud.

Åklagaren företer följande besigttningsprotokoll samt af Herr Provincial Läkaren Medicine Doctoren J A Drougge afgifne embetsbetyg: Litt Krum

Såsom ytterligare witnen i målet äro af Åkl inkallade och tillstädes: Mauritz Ehnebom under Oppen, Hans Andersson i Hwal, Carl Andreasson och August Andreasson i Solbräcke samt Anna Lisa Björnfeldt under Stora Ryk.

Med dem kan icke jäf utrönas; dock förbehåller sig den tilltalade emot dem öppen jäfsrätt, och för, med iakttagande häraf, witnen aflägga ed, om hwars helgd de erinras samt derefter berätta, hwart och ett hört i frånvaro af de efterföljande:

1o/ Mauritz Ehnebom: Söndagen den 9 sistliden November infann sig tilltalade Hwarberg hos wt i dess bostad samt påkallade att räkning borde emellan dem upprättas öfwer det arbete de gemensamt förrättat åt wt Hans Andersson; dermed kunde nemligen icke uppskjutas, enär Hwarberg befärade att inom kort blifwa i häkte inmanad; och yppade härwid Hwarberg utan allt tvång att hafwa, den 7 nästförutgången October, här å Hede med knif sårat Carl Magnus Persson i Ryland. Detta samtal skedde i enrum emellan wt och den tilltalade, men efter någon stund tillkom Hans Andersson; och begärde den tilltalade då af wt tillstånd att jemte denna begifwa sig i ett närbeläget rum. Wt lemnade dertill sitt samtycke och den tilltalade samt Hans Andersson fortforo derefter en längre stund att i enrum samtala. Omsider inträdde wt till dem, hwarvid wt hörde den tilltalade yttra, det han anmodade wt Carl Andreasson att å hans vägnar med Carl Magnus Persson träffa förlikning hwilket ärende den tilltalade icke ville sjelf uträtta.

2o/ Hans Andersson: lika med förra wt i sista delen af dess berättelse; förklarande wt att wt å stället infunnit sig i ändamål att med den tilltalade och förra wt upprätta räkning rörande en ladugårdsbyggnad som de å wt å dess hemman uppfört. Sedan den tilltalade med wt trädte i enrum, tillspordes han wt, huruwida, wt weterligen, Carl Magnus Persson hade för afsigt att lagligen åtala det emot honom af den tilltalade utöfvade wåld. Den tilltalade utlät sig vidare att om äfwen Carl Magnus Persson hade denna afsigt, så wore likwål såsom flera personer förklarar, utgången af ett dylikt åtal owiss, och den tilltalade hyste därför ingen fruktan; bäst wore emellertid, att förlikning skedde, i hwilket ändamål den tilltalade jemwål sändt wt Carl Andreasson till Carl Magnus Persson. Under fortgången af samtalet erinrade wt att hwad som skett woro en swår gerning och detta medgafs äfwen af den tilltalade. Då wt vidare tillsporde den tilltalade huruwida han haft agg till Carl Magnus Persson, förnekade han detta, men tillade såsom orden föllo: "hwad gör man ej för att frälsa lifwet". Wt tillägger, att då den tilltalade sålunda yppade sin brottslighet, skedde detta utan allt tvång eller öfwertalande å wt:s sida; och att då samtal war om förlikning genom Carl Andreassons åtgärd, första wt inträdte i rummet.

3o/ Carl Andreasson: Efter det Carl Magnus Persson i lifstiden återkommit från Strömstad, der han någon tid vistats, infann sig tilltalade Hwarberg någon dag hos wt i dess bostad och inledde derwid med wt samtal rörande Carl Magnus Persson. Den tilltalade berättade sålunda, att då han wid ett tillfälle kort förut blifwit af wt Hans Andersson inbjuden till förtäring af kaffe i detta wittnes bostad, hade den tilltalade oföväntadt sammanträffat med Carl Magnus Persson. Den tilltalade hade derwid blifwit så betagen af sinnesrörelse, att allt blod "förvandlat sig" i hans ådror, och han icke ens känt hur kaffet smakat eller kommit sig för att med ett enda ord tilltala sin deloman. Han wisade sig härwid bedröfvad samt medgaf, att hwad som skett wore illa gjordt; det hade varit bättre om han förlorat allt hwad han ägde. Wid uppträdet här å Hede hade han likwål blifwit förföljd af tre personer och sålunda sett döden för sig; på detta sätt inträffade, att han "flensade" till eller skar, Carl Magnus persson; och hade det wål varit dennes öde att bekomma skadan, den tilltalade att tillfoga den; ty "hwad gjorde men ej för att berga lifwet.

Den tilltalade anmodade vidare wt att emellan honom och Carl Magnus Persson bemedla förlikning; han förmådde wål icke ersätta denne för hans lidande; dock wille den tilltalade göra allt hwad han i detta afseende kunde; och skulle det derefter wara godt dem emellan. Wt började sedermera till efterkommande af den tilltalades begäran underhandlingen med Carl Magnus Persson, hwilken likwål icke ledde till någon följd. Wid ett tillfälle efter det Carl Magnus Persson afidit sammanträffade wt åter med den tilltalade, och denne yttrade derwid, att han numera icke befarade något, ty "hwilken wille wål lida något för en död menniska".

Wt tillägger, att wid samtalet i dess bostad flera personer gått ut och in; dock anser wt icke troligt, att de deraf uppfattade något, enär detsamma fördes med låg röst. Hwad som af den tilltalade meddelades wt skedde fullkomligt frivilligt; och wt warnade honom jemwål att icke yppa något, enär wittnesmål derom möjligen kunde komma i fråga.

Hörd i anledning af wittnens berättelse, bestrider den tilltalade att hafwa haft något af de yttranden wittnen uppgifvit.

4o/ August Andreasson: Witnet uppehöll sig, aftonen den 7 nästlidne Oktober, å gästgifvaregården härstädes; och då wt derifrån trädde ut, warseblef wt, nära intill boningshuset, numera aflidne Carl Magnus Persson, hwilken stod lutande; och iakttog jemwål wt, att blod ymningt flödade från hans ansigte utur ett skuret sår. Flera personer tillkommo sedermera samt förde Carl Magnus Persson in uti boningshustet; men hwilka dessa varit vet ej wt.

Då femte wt Anna Lisa Björnfeldt härefter skall ahöras, befinnes detta witne som endast 17 år gammal, så betaget af rädsla, att wt icke förmår utsäga dess berättelse. Den tilltalade utföres därför äfwensom öfriga närvarande få afträda, hwarefter wt förmåler: att den 7 Oktober sistlidet år, wt uppehållit sig inom enkan Hedwig Bohlins och Clemens Bohlins boningshus.

Wt såg då, på aftonen, tilltalade Hwarberg sittande å en kista i förstugan; och tillkom under tiden en annan person, hwilken frånhände den tilltalade en af honom innehafd bouteille; i anledning hwaraf den tilltalade wisade förtrytelse samt utbrast i tårar. Efter någon stunds förlopp uppstod den tilltalade, fattande en annan för wt okänd mansperson under armen samt gick i dennes sällskap nedåt de på andra sidan landsvägen belägna uthusen. Kort efter det de trädde ut, hörde wt någon utropa: "åhja mej, Hwarberg skär i hjälm mig"; och förnam jemwål wt ljudet af en eller flera som sprungo. Deruppå infördes Carl Magnus Persson i boningshuset samt erhöill der wård; hwarvid wt iakttog, att han war behäftad med ett skuret sår i ansigtet, derutur blod flödade.

Då den tilltalade, på sätt wt berättat, fanns sittande i förstugan, såg witnet honom innehafwa dels en hyfweltand dels ett wäggur, hwilka persedlar han sade sig hafwa under "tings?" inköpt eller tillbytt sig.

Denna utsago, utur Protokollet upprepad och af wt vidkänd, uppläses sedermera för tilltalad Hwarberg, som åter infördes samt öfrige Parterna och erkänner den tilltalade att han innehaft omförmälda hyfweltand, hwilken han jemwål säger sig hafwa medfört wid wandringen från stället.

Wt tillägger, att en ensam flicka wid namn Carolina, boende i Fossumtorp, wid tillfället varit i wt sällskap, och förordade wt, att denna åsett mera af åtalade tilldragelsen än wt sjelft.

Jemwål öfrige wittnens berättelse hafwa blifwit upprepade och af dem erkända; och fordra samtliga vitnen ersättning för inställelsen wid Tinget, då de haft, Anna Lisa Björnfeldt 3/4 mil, Carl Andreasson och August Andreasson 1/2 mil, Hans Andersson 1/4 mil och Mauritz Ehneborn 1/8 mil.

Åklagaren begär, att målet måtte för någon stund anstå, på det ofvannämnda Carolina, hwilken är boende i grannskapet, måtte blifwa inkallad samt jemwål såsom witne afhörd, och bifalles denna anhållan af HäradsRätten.

S.D. Sedan flere andra mål under tiden blifwit handlagda, anmäles af Åkl, det flickan Carolina Jakobsdotter i Fossumtorp nu kommit tillstädes; i anledning hwaraf den tilltalade åter från häktet upphämtas.

Mot Carlina Jakobsdotter förekommer icke jäf, och herom aftages därför ed, om hwars helgd wt erinras. Då emellertid wt, som är i dess första ungdom, visar rädsla höres wt i enrum och afgifver derwid följande sedermera upprepad och af wt erkänd utsago: att wt den dag sistlidne års Höste Ting tagit sin början, uppehållit sig uti det hus Enkan Hedvig Bohlin och Clemens Bohlin bebo och till gästgifveri begagna. Wt såg då på aftonen en mansperson, hwilken wt igenkänner och tilltalade Hwarberg, sitta uti förstugan, gråtande, dock bemärkte icke wt huruwida denna innehade något wäggur eller någon hyfweltand. Wt iakttog icke heller när den tilltalade uppstod eller aflägsnade sig, men längre fram på aftonen infördes Carl Magnus Persson uti ett boningsrum samt aftvättades blod från ansigtet, der han fanns sårad.

Denna berättelse uppläses sedermera för parterna och fordra wt ersättning för dess inställelse, beräknad efter 3/8 mils tingsväg.

Parterna öfverlämnar härefter å ? sidor målet till pröfning af Härads Rätten, som efter ? Öfverläggning inom slutna dörrar deruti afsäger följande

Utslag

Enär orsaken till hemmansegaren Carl Magnus Perssons i Westra Ryland den 30 November sistlidet år inträffade död blifwit fullständigt utredd genom den af wederbörande Läkaren å hans döda kropp verkställda besigtning och Läkaren derå grundade embetsbetyg, samt tilltalade Emanuel Hwarberg icke i nämnda hänseende gifwits skuld; anser Härads Rätten vidare utlåtande härutinnan icke wara påkalladt, än att kostnaden för den verkställda läkarebesigtningen skall af allmänna, för slika ändamål anslagne medel gäldas.

Genom det af Herr Provincial Läkaren Medicine Doktoren J A Drougge den 25 November sistlidet år afgifne embetsbevis, är utredt, att Carl Magnus Persson, då han kort efter den åtalade tilldragelsen, blifwit öfverlemnad till vård af bemälda Läkare, funnits beswärad af ett med knif eller annat ägghwasst och skärande verktyg tillfogadt sår, sträckande sig å wenstra sidan af ansigtet från hårfästet med under hakan; och innefatta David Bohlins i Säm, Carolus Olssons i Hogar och Gabriel Hofströms under Norr Ek härutinnan sammanstämmande berättelser, att nämnde åkomma icke blifwit Carl Magnus Persson annorledes tillfogad än under det sammanträffande eller handgemäng med tilltalade Hwarberg, hvarom vittnen berättat och under hvilket, på sätt fått de två sistbemälda bestämdt utsagt, icke någon varit i stånd, eller tillräckligt nära, att skada Carl Magnus Persson; Med anledning hwaraf samt hwad i öfrigt uti målet förekommit, Härads Rätten finner tilltalade Hwarberg wara, emot sitt nekande, lagligen öfwertygad att hafwa, den 7 Oktober nästlidet år, då allmänt Ting inom detta Tingslag warit utlyst, här å Hede, men utom Tingshuset eller dess område, medelst lifsfarligt vapen tillskyndat Carl Magnus Persson i lifstiden ett sår i ansigtet deraf lyte följt och som jemväl, enligt Läkarens embetsbevis, utan emellankommen wäld medfört wåda för lifvet; Och skall tilltalade Emanuel Hwarberg, för hwad sålunda honom till last ligger, jemlikt Kongl förordning den 19 Augusti 1845, straffas med sex månaders fängelse, förenadt med arbete, å någon Kronans fästning.

Det åligger derjemte den sakförde att till Carl Magnus Perssons arfwingar utgifwa ersättning för dennes hinder i hans arbete, läkarlön och vårdande å främmande ort samt ? skada å hans vid tillfället påhafda kläder, till ett sammanlagt belopp af 66 Rdr 32 sh; hvarförutan den sakfällde förpligtas ersätta ej mindre Andreas Persson, Michael Persson, Otto Isak Persson och Anders Berhnhard Persson, hwilka i egenskap af målsägare sig inställt, med 2 Rdr till hwarje, än äfven de i målet afhörde witnen, samt i sådant afseende utgifwa till Kronorättare Gabriel Hofström i Norr Ek 1 Rdr, till hvarje af Andreas Mattisson under Skkageröd, Fredrik Hofström under Gurseröd och Anna Lisa Björnfeldt under Stora Ryk 4 sh, till Andreas Granat i Gerum samt Carl Andreasson och August Andreasson i Solbräcke, hwardera 32 sh, till Carolina Jakobsdotter i Fossumtorp 28 sh, till Carolus Olsson i Hogar och Hans Andersson i Hwal hwardera 24 sh samt till hwarje af Olof Andreasson under Ryland och Mauritz Ehnebom under Oppen 20 sh, allt banco.

Den sakfällde anmäla missnöje emot Utslaget, hwarför han till häradshäkte återföres; Kommande han att derifrån införpassas till Länshäktet i Göteborg.

No 63 Litt Krum

Protokoll, hållet vid Medicolegal obduktion å Carl Perssons döda kropp på Ryland den 12 december 1856.

Carl Persson hade den 7 Oktober kl 8 på aftonen blifvit å Hede Gästgifvaregård skuren i ansigtet med knif, hvarföre han genast begaf sig till Strömstad för att erhålla Läkarevård och hvarifrån han i början af November hemkom läkt. Efter att den 25 November hafva varit på Hede insjuknade han vid hemkomsten med hosta och håll i bröstet, dog den 30 November.

Yttre besigtning

Vanliga dödstecken förefinnes. Några tecken på yttre våld finnes icke, med undantag af ett ärr efter ett skärsår på venstar sidan af ansigtet, börjande 2 tum ofvanom venstra ögonvinkeln, sträckande sig längs hela kinden och slutar en tum under hakan.

Inre besigtning

Stora blodledaren innehållande coagulerad blod. Hjernans kärl starkt blodfyllda. Hjernsubstansen blodfylld. Hjernkammarna tomma.

Bröscaviteten:

Högra lungan fastväxt vid bröstsäcken, fast till sin consistens, fullkomligt ogenomtränglig för luften, i snittet till färgen gråbrun. Högra bröstcaviteten innehållande betydligt blodblandadt vatten. Venstra lungan: främre och öfre delen frisk, nedre loben starkt blodfylld, sjunker vid nedsänkning i vatten. Venstra delen af bröstcaviteten innehållande betydligt vatten. Venstra hjertkammaren innehållande coagulerad blod. Högra likaledes.

Bukcaviteten:

Magen tom; tarmarna gasfyllda; Ingenting vidare anmärkningsvärdt.

J A Drougge

Provincial Läkare

E J A Strömberg

Kronolänsman

Närvarande vid besigtningen:

H Hansson Hans Månsson

Stora Ulfvesked Krono Rättare

Attest

Af obduktionsprotokollet synes, att högra lungan var fastvuxen vid bröstsäcken, fast till consistensen, fullkomligt ogenomtränglig för luften, i snittet till färgen gråbrun. Högra bröstcaviteten innehållande betydligt blodblandadt vatten. Venstra lungans nedre lob starkt blodfylld, sjunker vid nedsättning i vatten. Venstra delen af bröstcaviteten innehållande betydligt vatten.

Häraf följer att Carl Persson dött af bröstinflammation och icke af det den 7 Oktober i ansigtet erhållna sår, hvilket intygas på förut aflagd Embetsed och så sant mig Gud hjelpe till lif och själ.

J A Drougge

Provincial Läkare